

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Representantskapsmøte

10. januar 1977

PROTOKOLL

over forhandlinger i representantskapsmøte

10. januar 1977

*Redigert av LO's
presse og informasjonskontor*

Innholdsfortegnelse

	Side
Åpning og konstituering	5
Ansettelse av distriktssekretærer i Porsgrunn og Førde ..	6
Ansettelse av 2 revisorer ved LOs revisjonskontor ..	7
Suppleringsvalg til Sekretariatet	7
Tariffrevisjonen 1977	8
Votering	35
Avslutning	35
Navnefortegnelse	36

Talerliste

Aspengren, Tor 5, 6, 8, 19, 33, 35	Johannessen, Nils H. 28, 29
Ask, Erling 30	Kalvik, Arild 23
Buflod, Seim Sissel 31	Karlsen, Thorvald 28
Eriksen, John Erik 29	Seland, Torger 24
Flesvig, Ole 29	Skytøen, Lars 32
Halvorsen, Egil 35	Totland, Otto 19
Holtbakk, Mons Erik 25	Uglem, Albert 33
Helgesen, Roar 31	Ødegaard, Håkon A. 22

Landsorganisasjonen i Norge

holdt ordinært Representantskapsmøte 10. januar 1977 i Samfunns-salen i Oslo.

Møtet ble åpnet av LOs formann, *Tor Aspengren*, som på Sekretariatets vegne ønsket Representantskapets medlemmer vel møtt.

Aspengren holdt først denne minnetalen:

«Siden vi sist hadde representantskapsmøte er et av medlemmene av Sekretariatet gått bort. Erling Johansen, som var formann i Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, døde 29. desember etter noen tids sykdom. Han ble 56 år gammel.

I 40 år hadde han vært med i arbeiderbevegelsen. Han var aktiv i AUF i sine yngre dager, var med i distribusjonen av Fri Fagbevegelse under okkupasjonen og kom i konsentrasjonsleir, og etter krigen var han en periode med i AUFs sentralstyre. Erling var radiomontør av fag og ble organisert i 1937. Han var aktiv og hadde flere tillitsverv i sin fagforening. Etter krigen kom han med i forbundsstyret og ble i 1953 sekretær i forbundet. I 1958 ble han nestformann og i 1962 formann. Da kom han også med i LOs sekretariat, først som varamann og i den siste tida som fast medlem. Den politiske aktiviteten fra AUF fortsatte han i Arbeiderpartiet og var med i Sentralstyret fra 1971 til 1975.

Erling Johansen var av dem som forsto betydningen av å kombinere faglig og politisk virksomhet. Det kom til uttrykk både i arbeidet i forbundet og i Sekretariatet. Han ble pålagt mange verv som ikke skal nevnes her, men som hørte med til det å være tillitsmann og aktiv i en bevegelse som vår. Erling utførte sine oppdrag med dyktighet og godt humør.

Han bidro sterkt til det gode samarbeidet i Sekretariatet. Vi vil minnes ham som en god kamerat som i sitt virke aldri glemte det grunnlag vår bevegelse bygger på. Fred med hans minne.»

Følgende *forretningsorden* ble vedtatt:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LOs presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopp-rop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse, og for siste møte ved dets avslutning.

Tor Aspengren la fram følgende forslag til

SAKLISTE:

1. Åpning.
2. Ansettelse av distriktssekretærer i Porsgrunn og Førde.
3. Ansettelse av 2 revisorer ved Landsorganisasjonens revisjonskontor.
4. Suppleringsvalg til Sekretariatet.
5. Tariffrevisjonen 1977.

VEDTAK: Forslaget til sakliste ble enstemmig vedtatt.

Aspengren ba deretter LOs nestformann, *Odd Højdahl*, om å lede møtet.

Dagsordenens punkt 2:

ANSETTELSE AV DISTRIKTSSEKRETÆRER I PORSGRUNN OG FØRDE

På grunnlag av vedtak i LOs representantskapsmøte i mai 1975 om å ansette en 2. sekretær ved distriktskontoret i Porsgrunn, gjorde Sekretariatet i møte 16. august 1976 vedtak om å ansette Gerhard Lunde Larsen som 2. sekretær. Lunde Larsen har tidligere vært ansatt som korttidssekretær ved kontoret.

Innstilling: Ansettelsen av Gerhard Lunde Larsen som 2. sekretær ved distriktskontoret i Porsgrunn godkjennes.

VEDTAK: Innstillingen ble enstemmig godkjent.

På grunnlag av vedtak i LOs representantskapsmøte i mai 1975 om å opprette distriktskontor i Sogn og Fjordane, gjorde Sekretariatet i møte 20. september 1976 vedtak om å ansette John Bjarne Hjelmeland som distriktssekretær ved LOs distriktskontor i Førde.

Innstilling: Ansettelsen av John Bjarne Hjelmeland som distriktssekretær ved LOs distriktskontor i Førde godkjennes.

VEDTAK: Innstillingen ble enstemmig godkjent.

Dagsordenens punkt 3:

ANSETTELSE AV TO REVISORER VED LANDSORGANISASJONENS REVISJONSKONTOR

Det skal ansettes to revisorer ved LOs revisjonskontor etter Kristian Olsen og Asbjørn Lien som skal gå av med pensjon.

Revisjonsutvalget har behandlet saken i møtet 6. desember 1976 og legger fram følgende

innstilling: Tom Røisi og Terje Kromvoll ansettes som revisorer ved Landsorganisasjonens Revisjonskontor. Gjensidig prøvetid 1 år. Lønn i prøveåret etter lønnstrinn 20 i Statens lønnsregulativ. Ved eventuell fast ansettelse etter prøveårets utløp, lønnstrinn 21.

VEDTAK: Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Dagsordenens punkt 4:

SUPPLERINGSVALG TIL SEKRETARIATET

Det skal foretas suppleringsvalg til Sekretariatet etter Egil Halvorsen, som gikk av som formann i Norsk Jernbaneforbund etter landsmøtet i november 1976, og etter Erling Johansen, som var formann i Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund. Han avgikk ved døden 29. desember 1976. Knut Nakken, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, og Walter Kolstad, Norsk Transportarbeiderforbund, rykker opp som faste medlemmer og de øvrige varamenn rykker opp 2 plasser. Representantskapet må derfor velge ny 8. og 9. varamann.

Innstilling: Sverre Kortvedt, Norsk Jernbaneforbund, og Nils H. Johannessen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, velges som henholdsvis 8. og 9. varamann.

VEDTAK: Innstillingen ble enstemmig godkjent.

Dagsordenens punkt 5:

TARIFFREVISJONEN 1977

Tor Aspengren holdt følgende innledningsforedrag om *tariffrevisjonen 1977*:

«Den viktigste saken som vi i dag skal ta stilling til, er retningslinjene for det vi gjerne har kalt det lille tariffoppgjøret. Forhandlingsgrunnlaget er protokollen om lønnsregulering for annet avtaleår. Denne utgjorde en del av riksmeglingsmannens forslag for våroppgjøret. Det ble sendt ut sammen med det øvrige materialet som dannet grunnlaget for avstemningsresultatet. Innholdet i protokollen burde således være godt kjent.

På bakgrunn av enkelte uttalelser synes det likevel å herske forvirring om det tariffrettslige grunnlag for forhandlingene i vår. Jeg skal derfor lese opp reguleringsbestemmelsen i sin helhet. Teksten er også lagt fram på bordene foran dere:

„Før utløpet av 1. avtaleår (1. april 1977) skal det opptas forhandlinger mellom N.A.F. og LO om en eventuell lønnsregulering (generelt tillegg og/eller lavtlønnstillegg) for annet avtaleår. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for annet avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i første avtaleår. Endringene i tariffavtalene for annet avtaleår tas stilling til i LOs representantskap og N.A.F.s sentralstyre.

Hvis partene i N.A.F.s sentralstyre og LOs representantskap ikke blir enige, kan den organisasjon som har framsatt krav innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning si opp de enkelte tariffavtaler med én måneds varsel (dog ikke til utløp før 1. april 1977) for å søke gjennomført en lønnsregulering innen den ramme som er angitt ovenfor.”

LO-organiserte i stat og kommune har tilsvarende reguleringsbestemmelse i sine avtaler. Bestemmelsen gir ikke grunnlag for noen diskusjon om forhandlingene skal føres forbundsvist eller som et fellesoppgjør etter tradisjonelt mønster. LO vil føre forhandlingene med N.A.F. i fellesskap for alle ansatte i det private arbeidsliv. De LO-organiserte i stat og kommune vil som vanlig tilpasse sitt oppgjør med et tillegg for etterslep i forhold til lønnsutviklingen i det private arbeidsliv. Sekretariatets krav om samordning retter seg derfor først og fremst mot grupper som for øvrig får sine lønns- og inntektsforhold regulert. I forhold til ansatte i stat og kommune er ikke dette noe problem. Her har Statstjenestemannskartellet og Norsk Kommuneforbund full styring. I kravet om økonomisk samordning gjør vi unntak på ett punkt. Det er i forhold til pensjonistene.

Forslaget til vedtak sier ikke noe om jordbruket. Det var først og fremst denne yrkesgruppe som fikk vesentlig mer sist vår. Forholdet til jordbruket får være politikernes ansvar. De må imidlertid være klar over at hverken LO som organisasjon og sannsynligvis heller ikke lønnstakere flest, lenger oppfatter jordbrukernes økonomiske situasjon og livsstandard som noe særlig problem. Det er derfor fare for at fortsatt betydelig inntektsoverføringer etter hvert vil skape motforestillinger hos folk flest. Industriarbeidere har også betydelige lavtlønnsproblemer innenfor egne rekker. Disse må søkes løst innenfor en trang økonomisk ramme. I vårt økonomiske system kan vi ikke kreve at samfunnet løser disse på samme måte som jordbruket. Dette bør en ta med seg i den videre vurdering av jordbrukets økonomiske stilling. I år har jordbruket fått en inntektsøkning på om lag 50 prosent. Industriarbeideren har fått 12 prosent lønnsøkning.

I forhold til reguleringsbestemmelsen blir det sentrale spørsmålet om eller i hvilken utstrekning myndighetene skal trekkes inn i oppgjøret. Valget står mellom et fellesoppgjør etter tradisjonelt mønster eller et kombinert oppgjør som ved siste tariffrevisjon. Vi vet at myndighetene er villig til å gå inn som en tredje part i oppgjøret. Som en del av avstemningsgrunnlaget sist vår, fulgte visse forutsetninger fra Sekretariatets side. Om det andre avtaleåret — utviklingen fra 1976 til 1977 — heter det bl.a.:

„Videre er det Sekretariatets forutsetning at myndighetenes tilsagn om minst 2,5 prosent i økt disponibel realinntekt for annet avtaleår blir innfridd.”

Tilsagnet om ytterligere vekst i disponibel realinntekt har myndighetene gjentatt i Nasjonalbudsjettet for 1977. Det økonomiske opplegget for i år har som målsetting å gi 2,5 prosent øking i disponibel realinntekt for lønnstakere med vanlige inntekter. Det er ingen ting i den økonomiske situasjon som gjør at vi kan regne med å oppnå mer enn dette. Myndighetene kan på sin side mest effektivt bidra til å oppfylle målsettingen gjennom ytterligere skattelettelser og prispolitiske tiltak. Vi står imidlertid helt fritt. Vi vet imidlertid at rene lønnsforhandlinger vil kreve større lønnstillegg for å oppnå vår målsetting enn om samarbeidsløsningen blir valgt. Uten samarbeidsløsning vil kostnadsøkningen forsterkes. Likeså prisstigningen.

Derfor må forholdet til myndighetene vurderes i forhold til den økonomiske situasjon. Især blir hensynet til konkurranseevnen viktig. Rent taktiske vurderinger må også tillegges vekt. I denne vanskelige økonomiske situasjonen må ikke minst mulighetene for å oppnå materiell velstandssøkning som forutsatt uten hjelp fra myndighetenes side tillegges vesentlig vekt, når Representantskapet i dag tar standpunkt til

oppgjørformen. Ut fra min vurdering er situasjonen så vidt vanskelig at den forutsatte økningen i disponibel realinntekt blir vanskelig å oppnå bare fra arbeidsgivernes pengepung.

Vi kan heller ikke regne med å få både betydelige lønnstillegg og skattelettelser. Tvert imot står vi overfor reelle valg. Dess større den økonomiske rammen for lønnstillegg blir, dess mindre blir myndighetenes økonomiske evne til å yte skattelettelser. Større lønnsutbetalinger øker lønnsutgiftene til ansatte i stat og kommuner. Sterkere prisstigning rammer utgiftssiden i offentlige budsjetter. Desto sterkere lønnsøkning desto større blir problemene for de konkurranseutsatte bedriftene. Dette vil øke behovet for offentlige støttetiltak tilsvarende. Dermed begrenses myndighetenes økonomiske evne til å bidra med tiltak for å sikre materiell velstandssøkning som forutsatt.

Forholdene i andre land er vesentlige for våre muligheter til å opprettholde produksjon og sysselsetting. Målt i forhold til bruttonasjonalproduktet utgjør eksporten vår om lag halvparten. Mot slutten av 1975 ble de to svarteste åra i de vestlige industrilandenes økonomi på 40 år avløst av en viss oppgang. Senhøstes 1975 ble toppen i de betydelige arbeidsledighetstallene nådd. Den gang var mer enn 15 millioner helt arbeidsløse i de vestlige industrilandene. I tillegg kom ytterligere millioner på redusert arbeidstid. Det var denne situasjon som gjorde at Representantskapet for vel ett år siden vedtok et kombinert oppgjør sist vår.

Produksjonsframgangen fortsatte med stort sett tilfredsstillende styrke i første halvår av 1976. Tallene på arbeidsløse sank — dog svært langsomt. Trass i nedgangskonjunkturen fortsatte effektiviseringen av produksjonsutstyret. Dette begrenset bedriftenes behov for ny arbeidskraft før produksjonsveksten nådde et visst omfang. Samtidig var grunnlaget for oppgangen svært spinkel. En del ekspansive tiltak i form av skattelettelser fra myndighetenes side økte det private forbruket. Bedriftene begynte igjen å fylle sine varelagre. Det tredje viktige element i en konjunkturoppgang, investeringer i nytt produksjonsutstyr, er imidlertid uteblitt. Etter to år med utilstrekkelig utnyttelse av produksjonsutstyret og arbeidskraften valgte bedriftene å avvente situasjonen. De fikk heller ikke noe avgjørende tegn fra myndighetene i de store industrilandene om at oppgangen var alvorlig ment. Myndighetene var tvert imot svært beskjedne i sine stimuleringsiltak. For dem synes prisstigningen viktigere enn situasjonen for millioner unge og eldre uten arbeid. Allerede tidlig i oppgangen ble det tvert imot gjennomført renteforhøyelser og kredittinnstramming. Dette rammet i første rekke bedriftenes investeringer.

Ut fra fagbevegelsens krav om et sosialt og menneskelig sett for-

svarlig innhold i den økonomiske politikken, har vi i 1976 sett tendenser til betenkelige omprioriteringer i de vestlige industrilandene. Hittil har politikere som ikke har satt alle krefter inn for å sikre full sysselsetting, vært sikre på en ting — velgernes mistillit. Flere ting tyder på at dette er i ferd med å endre seg. Uttalelser fra toppmøter mellom regjeringssjefer og finansministre i ledende industriland i 1976, kan tyde på at inflasjonsproblemet for alvor har skiftet plass med full sysselsetting som hovedmålsetting. Enten vi vil det eller ikke er situasjonen i de svake landene, som England og Italia, foruten de mindre industrilandene, uløselig knyttet til den økonomiske utvikling i de store industrilandene. Derfor blir det en viktig oppgave for internasjonal fagbevegelse å påvirke politikerne til igjen å tillegge full sysselsetting størst vekt.

Norsk fagbevegelse har allerede tatt initiativ i denne retning gjennom våre internasjonale organisasjoner. Om vi lykkes i dette arbeidet vil være avgjørende for situasjonen til de millioner arbeidstakere som i dag er uten arbeid. Med vårt betydelige økonomiske samkvem med utlandet er anstrengelsene også vesentlig for om og på hvilken måte arbeidet for full sysselsetting her hjemme skal oppnås. Den mangel på sosialt ansvar i den økonomiske politikken som vi nå ser internasjonalt, påfører oss allerede betydelige problemer.

Den økonomiske samarbeidsorganisasjonen mellom de vestlige industrilandene, OECD, utgir hvert halvår analyser av den økonomiske situasjonen og konjunkturutsiktene. I rapporten fra sist sommer regnet organisasjonen med en produksjonsøkning på 5,5 prosent fra 1975 til 1976. Dette vil ikke oppnås. Det er i og for seg ikke noe dramatisk over en begrensning av veksten til 5 prosent. Det får imidlertid betydelige konsekvenser når reduksjonen i sin helhet skyldes utviklingen i andre halvår. Som nevnt var den økonomiske aktiviteten i første halvdel av fjoråret stort sett tilfredsstillende. Deretter ble veksten faktisk halvert i siste halvdel. Konjunkturoppgangens spinkle grunnlag og politikernes tilbakeholdenhet med ytterligere tiltak av frykt for for sterk prisstigning, har derfor påvirket den økonomiske situasjon svært hurtig. Den svake veksten antar OECD vil fortsette omtrent uforandret i 1977. Dette har allerede ført til ny stigning i arbeidsløsheten i mange av de vestlige industrilandene. I løpet av 1977 vil vi uten en omlegging av den økonomiske politikken, måtte regne med at ledighetstallene vil overstige den tidligere toppen for vel ett år siden. Den vanlige lønns-taker i disse landene har således vesentlig mindre sikkerhet for arbeid og inntekt enn hos oss. De færreste vil riktignok ikke direkte sulte på en utilstrekkelig arbeidsledighetstrygd. Derimot blir det ikke som hos oss satt inn tiltak av typen likviditetslån, støtte til lageropplegg m.v.

Slike tiltak bidrar til å opprettholde eller skape arbeidsplasser som det strengt tatt ikke er bedriftsøkonomisk dekning for på kort sikt. Den produksjonsveksten som nå finner sted i andre vestlige industriland, gir etter kortsiktige bedriftsøkonomiske kriterier ikke grunnlag for å øke sysselsettingen. Tvert imot bidrar den stadige effektivisering og modernisering av produksjonsutstyret til å redusere bedriftenes behov for arbeidskraft. Når det samtidig ikke settes inn direkte arbeidsskappende tiltak som hos oss, vil resultatet med den nåværende økonomiske aktivitet bli økende arbeidsledighet.

Nå må det innrømmes at OECDs prognoser inneholder usikkerhetsmomenter. Disse går både i positiv og negativ retning. For det første framkommer konjunkturvurderingene etter drøftinger mellom organisasjonenes egne og medlemslandenes økonomiske eksperter. Av hensyn til opinionen i sine egne hjemland vil medlemslandenes eksperter gjennomgående være mest positive. Dermed blir konjunkturvurderingene gjerne en mellomting mellom OECD-ekspertene og de nasjonale utsendingers vurderinger. I de siste åra har dette ført til at OECDs konjunkturanalyser gjennomgående har vært noe for optimistiske.

Andre forhold trekker i mer positiv retning. En vesentlig forutsetning for konjunkturanalysene fra OECD er at det ikke skjer endringer i medlemslandenes økonomiske politikk. Vi har derfor håp om at etter hvert som arbeidsløshetstallene stiger, vil regjeringene tvinges til å sette i verk stimulerings tiltak. I så måte ligger vårt håp i at betydelige og stigende ledighetstall fortsatt innebærer press på politikerne for å gjennomføre omlegging av politikken. På nyåret vil presidentskiftet i USA finne sted. Den nye presidenten har gitt de arbeidsledige løfter som han på en eller annen måte må innfri. Det vil kreve en mer ekspansiv økonomisk politikk. I negativ retning trekker prisforhøyelsen på olje som OPEC nå har vedtatt. Fra årsskiftet stiger råoljeprisene med nærmere 10 prosent. Ytterligere prisstigning kan forventes senere på året. 10 prosent prisøkning vil øke oljeregningen for de vestlige industrilandene med om lag 12 milliarder dollar eller nærmere 70 milliarder kroner. Dette vil forsterke inflasjonen og betalingsbalanseproblemene i de vestlige industrilandene ytterligere. For Norge vil prisforhøyelsen ha en positiv virkning på lenger sikt. Hvis resultatet imidlertid blir en redusert økonomisk aktivitet hos våre handelspartnere, vil dette ramme vår betydelige eksport av tradisjonelle varer og ikke minst skipsfartstjenester på kort sikt.

Den senere tids forverring av den økonomiske situasjon internasjonalt har også fått virkninger hos oss. I nasjonalbudsjettet som ble lagt fram i oktober, presenterte regjeringen sitt økonomiske opplegg for 1977. Det ble her stort sett lagt til grunn en optimistisk vurdering av de

økonomiske utsiktene. Økningen i bruttonasjonalproduktet ble satt til 8 prosent. For en vesentlig del skyldes så vidt sterk vekst oljevirksomheten. Når denne og sjøfarten ble holdt utenfor, var veksten i vår indre økonomi på nærmere 5 prosent betydelig. Det ble antatt at eksportbedriftene skulle få noenlunde brukbare arbeidsforhold. Det ville disse bransjene trengt etter to svært magre år.

Forverringen i den internasjonale økonomiske situasjon har dessverre krevd endringer i dette økonomiske opplegget. Opprinnelig ble det regnet med en volumøkning i eksporten utover en mindre prisøkning på produktene på 15 prosent fra 1975 til 1976. Den ble om lag 12 prosent. I inneværende år ble det opprinnelig regnet med en vekst på 12 prosent. Den antas nå å bli om lag 8 prosent. Dette er likevel store tall, som tilsynelatende kan synes tilfredsstillende. Vi vet imidlertid at prosenttall lett kan lure. I dette tilfelle må vi ha klart for oss at tilbakeslaget først og fremst har redusert eksportsalget. Den vekst i eksportsalget som en nå regner med, innebærer ikke derfor mer enn at volumet i år bare ubetydelig vil overstige nivået for fire år siden. I denne perioden er det samtidig gitt likviditetstilskudd og bidrag til lagerhold. Dette har forhindret at sviktende eksportsalg har redusert produksjonen for sterkt. Ved slutten av dette året vil vi derfor fortsatt ha problemer med overfylte lagre i store deler av vår eksportindustri.

Manglende utbygging av produksjonsutstyret i våre handelspartneres næringsliv kan vi gjøre lite med. Vi må også avfinne oss med at dette bl.a. rammer eksportslaget fra vår verkstedindustri. Den har det allerede vanskelig på grunn av de betydelige problemer skipsfarten er inne i. Likeledes rammes leveranser av metaller fra vår kraftkrevende industri. Våre bergverk er også inne i en dyp krise. Men det er ikke bare leveransene fra disse industriene som vil hemmes. Med stigende ledighetstall i andre land, vil forbruksekningen igjen stoppe opp. Dermed vil markedsmulighetene for de fleste av våre eksportprodukter på nytt bli sterkere rammet.

En ting er imidlertid at markedsmulighetene for eksportbedriftene våre svikter. I de fleste tilfeller må norske bedrifter konkurrere om leveranser med tilsvarende bedrifter i andre land. Om leveranser oppnås, vil først og fremst avgjøres av norske eksportbedrifters evne til å konkurrere i pris og kvalitet. For lønnstakere er en sikker og trygg arbeidsplass viktigst. Derfor er vi i fagbevegelsen etter min oppfatning best tjent med å innta en realistisk holdning til kostnadsproblemene norsk eksport nå møter i salg til andre land.

Riktignok har lønnsøkningen i de fleste land vært betydelig i de senere åra. Delvis har vi derfor hatt kostnadsstigningen felles med de fleste av våre handelspartnere. For Norge kommer et spesielt problem i

tillegg til kostnadsstigningen. Det har sin bakgrunn i den norske kronas sterke stilling. Den stadig stigende kronekursen i forhold til våre handelspartneres valutaer, har ikke sammenheng med norsk økonomis sterke konkurransemessige stilling på kort sikt. Oljeinntektene og vår sterke utenriksøkonomiske stilling på lenger sikt, har satt oss i stand til å ta del i valutasamarbeidet mellom en del industriland. Dette har ført til at krona siden årsskiftet 1971/72 har steget i verdi med gjennomsnittlig om lag 15 prosent. Norske eksportvarer er blitt tilsvarende dyrere. Tilsvarende mindre prisstigning på importvarer har vært til fordel for oss forbrukere. På samme måten som for eksporten presser dette imidlertid konkurranseevnen for norsk produksjon som konkurrerer med import.

Dette rammer produksjonen fra bransjer som beklednings- og møbelindustri.

Hvis vi hele tiden kunne være sikre på at samfunnet vårt evnet å utvikle nye produkter og produksjonsformer som tålte et stadig høyere kostnadsnivå, trengte vi ikke å bekymre oss for mye over kostnadsstigningen. Da kunne vi være sikre på at det stadig kom til nye arbeidsplasser til erstatning for de mange som ble presset ut. Vårt høye kunnskapsnivå, vår ressursituasjon og betydelige grad av sosiale ro i hele samfunnsmaskineriet har gjort at vi hittil i stor utstrekning har maket dette. Hvis strukturendringene i arbeidslivet skal gå hurtigere enn hittil, er jeg imidlertid redd for at vi vil få alvorlige problemer med å skaffe tilstrekkelig antall nye arbeidsplasser.

Regjeringens vellykte motkonjunkturpolitikk under tilbakeslaget økte antall sysselsatte med om lag 10 000. Likevel har ikke dette gitt nok arbeidsplasser. Ungdom er i for stor utstrekning blitt stengt ute fra arbeidsmarkedet. Funksjonshemmede, kvinner og eldre har også møtt større vanskeligheter. Til gjengjeld har presset for å utvikle arbeidsplasser som kan makte et stadig høyere kostnadsnivå, gjort arbeidsmarkedet for faglært arbeidskraft stadig strammere. For å oppfylle vår målsetting om arbeid for alle, må flere enn faglærte arbeidstakere skaffes tilgang til arbeidsmarkedet. For å oppnå dette er kostnadsstigningen en begrensende faktor.

Både den alminnelige økonomiske situasjon, behovet for å begrense strukturendringene og gi flest mulig arbeid, tilsier at arbeidet for å begrense kostnadsøkningen støttes av fagbevegelsen. Samtidig må vår tariffpolitikk sikre lønnstakere en rimelig andel av produksjonsveksten i samfunnet. I den nåværende økonomiske situasjon vil målsettingene kunne oppfylles innenfor et samarbeid med myndighetene. Næringslivet har på ingen måte hatt en unormal god fortjenesteøkning gjennom de senere åras samarbeidsløsninger. Derimot har samarbeidet

bidratt til en nødvendig begrensning av pris- og lønnsøkningen her hjemme. I 1975 steg lønningene med 20 prosent fra året før.

I fjor steg årslønna med om lag 12 prosent i gjennomsnitt. I tillegg fikk vi arbeidstidsforkortelsen. Etter ubrudt økning siden 1970 ble prisstigningen redusert fra nærmere 12 prosent i 1975 til vel 9 prosent i fjor. Vi opplevde dessuten en demping av stigningstakten til om lag 8 prosent mot slutten av året. Uten et kombinert oppgjør ville stigningen fortsatt vært tosifret.

Trass i denne forbedringen er prisstigningen hos oss totalt sett fortsatt på linje med våre viktigste handelspartnere. De fleste industriland oppnådde således en tilsvarende neddemping av prisstigningen gjennom fjoråret som hos oss. Vi skilte oss først og fremst ut ved at dette ble oppnådd med bibehold av høyt sysselsettingsnivå. Samtidig er det betydelige variasjoner mellom landene. I USA og Vest-Tyskland stiger prisene med 5—6 prosent. England, Italia og de mindre vest-européiske industrilandene trekker imidlertid gjennomsnittet oppover. I de vest-européiske industrilandene er en prisstigning på om lag 10 prosent i overkant av vår. Til gjengjeld har flere av disse landene konkurransemessige fordeler av synkende valutakurser. Prisstigningen hos våre konkurrenter synes fortsatt synkende. I mange land er det gjennomført til dels betydelig demping av kostnadsøkningen. Ytterligere demping av pris- og kostnadsøkningen hos oss, blir derfor avgjørende for om vi skal makte å opprettholde markedsandelen for vår eksportproduksjon.

Uten et nytt kombinert oppgjør er det vanskelig å se hvordan vi skal makte denne oppgaven. Også denne gangen er således konjunkturutsiktene og hensynet til konkurranseevnen en viktig bakgrunn for Sekretariatets forslag om en ny inntektspolitisk helhetsløsning. Våre forutsetninger for det kombinerte oppgjøret sist vår, er innfridd. Lønnsøkningen er blitt sterkere enn forutsatt. Dette skyldes bl.a. noe sterkere lønnsglidning. Denne gangen er det imidlertid få grupper i det private arbeidsliv som har vært uten lønnsglidning. Det synes derfor ikke som om de lavtlønte har kommet ytterligere på etterskudd i tariffperioden. Forholdet mellom lønnsøkningen for menn og kvinner gir bl.a. uttrykk for dette. Regnet pr. time steg gjennomsnittlig timefortjeneste for menn i industrien med vel 18 prosent fra 3. kvartal 1975 til 3. kvartal 1976. For voksne kvinner var lønnsøkningen i tilsvarende periode vel 21 prosent. Samtidig har regjeringen holdt prisstigningen innenfor den rammen som ble fastsatt sist vår. Dermed blir økningen i disponibel realinntekt for lønnstakere med vanlige inntekter ikke 3 prosent, men om lag 3,5 prosent.

I Sekretariatets forslag til vedtak ligger også at vi er enige med regjeringens vurdering av oppgjørsformen. Regjeringen har på sin side

framhevet at denne i dagens situasjon er den mest effektive virkemiddel for å sikre ytterligere neddemping av pris- og kostnadsstigningen. I valg av oppgjørsform ligger også en taktisk vurdering. Vår målsetting for 1977 er ytterligere 2,5 prosent økning i disponibel realinntekt, dvs. lønnsøkning sett i sammenheng med prisstigning og eventuelle endringer i skattereglene. Med den nåværende økonomiske situasjon for eksportbedriftene er det mer enn tvilsomt om denne målsettingen kunne oppnås utelukkende i forhandlinger med arbeidsgiverne. I 1976 økte produktiviteten i industrien med om lag 2,5 prosent. Sannsynligvis blir den noe sterkere i år. I tillegg må vi regne med en viss prisstigning på eksportprodukter. Selv med en stram økonomisk ramme for våroppgjøret, vil årslønna i det private arbeidsliv stige med 9—10 prosent i år. Skulle økningen i disponibel realinntekt oppnås uten skattelettelser og prispolitiske tiltak, måtte årslønna økes vesentlig sterkere enn 10 prosent. En ting er at en slik sterk lønnsøkning er lite ønskelig ut fra en nøktern vurdering av den økonomiske situasjon. Derne st måtte en være uforberedelig optimist om en mente at noe slikt resultat realistisk kunne oppnås.

Det er også andre forhold som tilsier et nytt kombinert oppgjør. Sekretariatets forslag til uttalelse om tariffrevisjonen forutsetter at en del av skattelettelsene gis i form av skattefritak for fagforeningskontingenten.

Et argument mot den kombinerte oppgjørsformen har vært at skattelettelser og prispolitiske tiltak også er til fordel for de uorganiserte. Argumentet har riktignok begrenset rekkevidde. Dessverre er det jo slik at lønnstillegg som oppnås ved tariffrevisjonene som oftest kommer uorganiserte til gode. Denne gangen vil sannsynligvis de fagorganiserte ha størst fordeler av oppgjøret. Forutsetningen er at kravet om skattefri fagforeningskontingent blir innfridd.

Sist vår ble det satt opp en protokoll om dette mellom oss og myndighetene. I samsvar med denne har et utvalg arbeidet med så vel de prinsipielle spørsmålene i forhold til skatteloven som de praktiske problemene forbundet med å gjøre fagforeningskontingenten skattefri. Utvalget ser ut til å komme fram til en innstilling som tilfredsstiller våre krav til ordningen på de fleste punkter. Rent teknisk synes det også mulig å finne fram til løsninger som gjør skattefritaket for fagforeningskontingenten effektiv samtidig med de øvrige elementer i oppgjøret.

En del spørsmål må utvalget sannsynligvis la utstå til endelig avklaring under forhandlingene. Noen tall kan likevel gi et visst inntrykk av reformens økonomiske betydning. For industriarbeidere med gjennomsnittlig inntektsnivå er den marginale skattebelastningen vel 40 pro-

sent. Gjennomsnittskontingenten for LO-medlemmene er om lag 600 kroner. Forutsatt at vi oppnår skattefritak for hele kontingenten, gir dette gjennomsnittlig om lag 330 kroner i spart skatt. Dette svarer til et skattefritt lønnstillegg på om lag 20 øre pr. time. Kontingenten varierer noe fra forbund til forbund. Medlemmer med høyere kontingentbeløp får tilsvarende høyere skattefritak.

Skattefri fagforeningskontingent vil således bli en vesentlig del av så vel eventuelle skattelettelser som oppgjøret for øvrig. Skattelettelsen vil bare de organiserte få fordel av. Den vil bli til størst fordel for LO-medlemmene. LO-medlemmene betaler vesentlig mer i kontingent enn medlemmer i andre organisasjoner.

I forslaget til vedtak er også kravet om endelig avklaring av spørsmålet om tariffavgift tatt med. Kravet er fremmet overfor Norsk Arbeidsgiverforening gjentatte ganger uten at vi har nådd fram. Vi skal gjøre et nytt forsøk denne gangen. Det vesentligste må være å finne fram til ordninger som kan styrke oppslutningen om vår organisasjon. Derfor bør vi etter min oppfatning se spørsmålet om tariffavgift i sammenheng med eventuelle andre ordninger som bidrag til dette.

Kravet om skattefri fagforeningskontingent blir også i denne forbindelse vesentlig. Som nevnt har vi gode muligheter for å få gjennomført dette. Gjennomføring av en obligatorisk trekkordning er vel så viktig. Vi har erfaring for at trekkordninger øker oppslutningen om fagbevegelsen. Jeg vil derfor be om at vi får anledning til å vurdere dette spørsmålet i sin helhet. I denne helhetsvurderingen blir et eventuelt gjennomslag for kravene om obligatorisk trekkordning og skattefri for fagforeningskontingenten vesentlig.

Formannen refererte til slutt Sekretariatets forslag til uttalelse om regulering av tariffavtalene våren 1977:

«Med utgangspunkt i reguleringsbestemmelsen for 2. avtaleår skal det våren 1977 optas forhandlinger mellom LO og N.A.F., staten og kommunene om lønnsregulering.

I 1974 og 1975 gjennomlevde de vestlige industrilandene det dypeste økonomiske tilbakeslaget etter krigen. Produksjonen sank. 15 millioner — mer enn hver 20. arbeidstaker — var på det høyeste arbeidsledig. I begynnelsen av 1976 hadde vi en viss økonomisk oppgang. Arbeidsledigheten sank imidlertid ubetydelig. Av frykt for forsterket prisstigning i de store industrilandene, ble oppgangen også bremsset fort opp. I andre halvår 1976 ble produksjonsveksten halvert. Arbeidsledigheten er igjen stigende. Utsiktene for 1977 er langt fra tilfredsstillende.

En viktig oppgave i tiden framover blir derfor å begrense problemene de konkurranseutsatte bedriftene fortsatt står overfor. Fra myndig-

hetenes side er det satt inn tiltak for å sikre arbeidsplassene. For konkurranseevnen er kostnadsstigningen også vesentlig.

Erfaringene med det kombinerte oppgjøret våren 1976, har i det vesentligste vært tilfredsstillende. I en vanskelig økonomisk situasjon har oppgjørsformen gjort det mulig å begrense kostnadsøkningen uten at dette har skjedd på bekostning av lønnstakernes rimelige andel av produksjonsveksten og velstandsøkningen i samfunnet. Med dette som utgangspunkt, vil Representantskapet anbefale at forhandlingene mellom LO og N.A.F., staten og kommunene våren 1977 på nytt skjer i et samarbeid med myndighetene. Det er en forutsetning for den økonomiske samordningen innad i fagbevegelsen at andre grupper som skal ha sine inntekter regulert, innordnes de økonomiske forutsetninger i oppgjøret mellom LO og N.A.F. Pensjonister med minstepensjon må sikres noe sterkere velstandsøkning.

Overfor N.A.F. kreves:

1. Et generelt lønnstillegg.
2. Et lønnstillegg som utformes slik at det sikrer lavtlønnsgruppene og grupper med liten eller ingen lønnsutvikling, kompensasjon for lønnsmessige etterslep i 1. avtaleår.
3. Opprettelse av kollektiv ulykkes- og gruppelivsforsikring.
4. Endelig avklaring av spørsmålet om tariffavgift.

Opgjøret i den offentlige sektor (stat og kommune) tilpasses oppgjøret mellom LO og N.A.F. på den måten lønnsregulativene her krever. Den økonomiske ramme i den offentlige sektor må omfatte kompensasjon for manglende lønnsutvikling i forhold til den private sektor.

Myndighetene har forpliktet seg til å innfri kravet om 2,5 prosent økning i disponibel realinntekt for lønnstakere med vanlig inntekt fra 1976 til 1977. Med dette som utgangspunkt må det gis:

1. Skattelettelser hvorav en del gis i form av skattefritak for fagforeningskontingenten.
2. Eventuelle subsidier eller andre prispolitiske tiltak.»

Det er for øvrig en forutsetning at Representantskapet gir Sekretariatet fullmakt til å fastsette de endelige krav.

Som nevnt reflekterer uttalelsen oppfatningene til et nærmest enstemmig Sekretariat. Mindretallet, Otto Totland, la fram en egen uttalelse i Sekretariatet. Denne fikk bare hans egen stemme. Etter hva jeg har forstått, vil han ta opp og begrunne sitt forslag på Representantskapsmøtet her i dag. Forslaget har følgende ordlyd:

Samordnede, kombinerte tariffoppgjør tjener ikke våre medlem-

mers interesser. Så lenge fagforbundene har forskjellige lønssystemer og store økonomiske ulikheter, vil fagbevegelsen i alminnelighet, og vårt forbund i særdeleshet, komme dårlig ut ved kombinerte, samordnede oppgjør.

Særlig vil de store lavtlønnsgrupper rammes hardt.

Jeg vil derfor foreslå at LO krever forbundsvis oppgjør ved vårens tariffrevisjon.»

På bakgrunn av henstilling fra LOs sekretariat v/flertallet, meddelte Tor Aspengren følgende i forbindelse med Totlands forslag:

«Delvis er forslaget av en slik karakter at det etter sekretariatsflertallets oppfatning, strider mot det tariffrettslige grunnlaget for handlingene. Det var derfor oppfatningen i Sekretariatet at jeg måtte ta dette spesielt opp på møtet her i dag.

For det første avviser forslaget et inntektspolitisk samarbeid med myndighetene i vår. På dette punkt foreligger det saklig uenighet mellom Totland og resten av Sekretariatet. I forhold til reguleringsbestemmelsen kan vi, som jeg tidligere har framhevet, på fritt grunnlag ta altså ment at en ny kombinert løsning totalt sett tjener de fagorganisertes interesser best. Bakgrunnen for vurderingen er den økonomiske situasjon, prisstigningen, konkurranseevnen og en taktisk vurdering av forhandlingssituasjonen.

Derneft foreslår Totland forbundsvis oppgjør. Dermed er det ikke lenger bare saklig uenighet. Den reguleringsbestemmelsen som handlingene skal føres på grunnlag av, forutsetter uttrykkelig forhandling mellom hovedorganisasjonene. Derfor bryter forslag om forbundsvis oppgjør med det tariffrettslige grunnlaget for handlingene.»

Ettermiddagsmøtet

begynte kl. 14.00, med Odd Højdahl som dirigent.

Dirigenten ga først ordet til *Otto Totland*, Sekretariatet, som begrunnet sitt mindretallsforslag i forbindelse med behandlingen av dagsordenens punkt 5.

Totland nevnte først i sitt innlegg de tre hovedgrupper av oppgjørformer — sentrale oppgjør, forbundsvis oppgjør og samordnede oppgjør. I de sentrale oppgjør — fellesoppgjørene — er det Landsorganisasjonen som på vegne av samtlige forbund innenfor LO fører handlingene med Norsk Arbeidsgiverforening. Resultatet av disse handlingene forelegges medlemmene til uravstemning.

Det er lenge mellom hver gang vi har hatt forbundsvis forhandlin-

ger, sist var i 1974. Jeg vet ikke om det har vært forbundsvis oppgjør flere ganger enn i 1961 og 1974.

Den vanligste formen for samordnede oppgjør er at Landsorganisasjonen forhandler på vegne av samtlige forbund. Også ved samordnede oppgjør kan forbundene forhandle om en del, men det blir vanligvis nokså lite igjen til hvert enkelt forbund. Denne oppgjørsformen har vært brukt ved nokså mange anledninger. Vårt forbund har i mange år holdt fast ved prinsippet om forbundsvis forhandlinger, spesielt med henblikk på det lønssystemet vi har.

Da forbundsstyret behandlet dette spørsmålet i 1975, var vi enige om å gå med på kombinert oppgjør, slik den økonomiske situasjonen var på det tidspunktet. Vi gjorde det fordi den økonomiske situasjon var en helt annen da enn tidligere. Mange forbund var med på driftsinnskrenkningsforhandlinger, nedleggelse av bedrifter og innskrenkning til tre, fire dagers uke.

Vi hadde i hele 1975 hatt en veldig prisøkning, og vi var engstelige for at man nå kanskje skulle oppleve at resultatet av handlingene medførte at vi ikke kunne konkurrere med utenlandske bedrifter — at vi rett og slett forhandlet oss ut av markedet.

Hva er det så som skjer når man skal forhandle om et lavtlønns-tillegg? Jo, man bruker N.A.F.s kvartalsstatistikk. Her får en vite hva de forskjellige bransjer har i gjennomsnittslønn, og også hva lønns-glidningen har vært. Man kan da fort regne ut hvem som er de lavtlønte og finne basis for dem. Slik er framgangsmåten for arbeidernes vedkomende.

I den offentlige virksomhet har man en statistikk som er atskillig bedre enn den statistikk som foreligger fra Norsk Arbeidsgiverforening for funksjonærene. Jeg tenker da ikke bare på funksjonærene i Handel og Kontor, men på funksjonærgruppen i sin helhet, både merkantile funksjonærer, arbeidsledere og tekniske funksjonærer. Dette er en statistikk som utarbeides av Norsk Arbeidsgiverforening én gang i året, pr. 1. september, og blir ferdigbehandlet i månedsskiftet november/desember. Man kan av denne statistikken se hvordan lønns-glidningen har vært for de forskjellige funksjonærkategorier, og også hvilken gjennomsnittslønn funksjonærene har.

Vi er da i den situasjon at statistikken utarbeides pr. 1. september, mens handlingene ikke skjer før i mars/april året etter. Statistikken for arbeiderne foreligger imidlertid kvartalsvis, og man kan da operere med en atskillig ferskere statistikk enn for funksjonærenes vedkomende.

Statistikken som Norsk Arbeidsgiverforening gir ut for arbeiderne, mende.

utarbeides også i noen tilfeller bedriftsvis og viser lønnsutviklingen for vedkommende lønnstakergrupper i enkelte bedrifter.

Ved utarbeidelsen av statistikken for funksjonærene tar man alle de merkantile funksjonærene i én sekk, uansett bransje. Ved mange forhandlinger foreligger ikke noen statistikk for funksjonærene i det hele tatt, og man må bygge på den kvartalsstatistikk som gjelder for arbeidene.

I 1976 fikk vi en gjennomsnittslønn og en lønnsglidning for funksjonærene alle grupper sett under ett. Det innebar at man for en del funksjonærers vedkommende fikk et lavtlønnstillegg, uansett hvilken fortjenesteutvikling disse grupper hadde hatt. Ved å ta alle grupper under ett vil noen få for mye i forhold til arbeidergruppene, mens andre får for lite. Dette vakte en del misnøye. Vi fikk et forslag som bare ble anbefalt av to av forhandlingsutvalgets sytten medlemmer, og forslaget ble ved avstemning forkastet med to tredjedels flertall, nettopp fordi man var misfornøyd med resultatet. I sum fikk vi det samme som andre grupper, men skulle man fordele det på funksjonærene, så var det store urimeligheter til stede.

I 1974 fikk vi et nytt lønssystem med Norsk Arbeidsgiverforening, og i 1976 visste vi at det var en rekke svakheter i dette lønssystemet som vi burde ha rettet på ved det kombinerte oppgjøret i 1976. Det var imidlertid ikke adgang til å føre slike forhandlinger med et tilfredsstillende resultat.

Bare to forbund forkastet forslaget som ble sendt ut til avstemning i 1976 — Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Det kombinerte oppgjør fikk sterk kritikk på vårt landsmøte i oktober/november. Vi gikk ut med en innstilling fra et landsstyre om at man skulle vurdere oppgjørsformen ved hver tariffrevisjon under hensyntaken til den økonomiske situasjon. Landsmøtets vedtak gikk ut på at man prinsipielt i landsmøteperioden skulle gå inn for forbundsvise oppgjør.

Jeg vil nevne dette fordi det er helt spesielle problemer for funksjonærene, ikke fordi vi vil være noe for oss selv, men fordi lønssystemet er annerledes enn for de fleste andre arbeidergruppers vedkommende.

Vi må lage tariffavtaler som er tilfredsstillende for funksjonærene.

Når det gjelder den økonomiske situasjon, foreligger det mange prognoser, hvorav noen er riktige og andre uriktige. Jeg vet ikke om prognosen Aspengren ga uttrykk for, er riktig. Jeg tror den er noe for pessimistisk på enkelte punkter, selv om jeg er klar over at det er en del

industrier som har problemer, f.eks. teko-industrien. Men det finnes også lyspunkter, som burde forsterkes noe.

Skulle Aspengrens prognoser være for pessimistiske, vil det innebære at bedriftene får bedre økonomi, til f.eks. investeringer, som også kommer lønnstakerne til gode.

Vi er klar over at kostnadsøkningen må holdes nede, og jeg vil i den anledning komme inn på et par av de punkter som er nevnt. Jeg betrakter følgende punkt som det vesentligste:

«Et lønnstillegg som utformes slik at det sikrer lavtlønnsgruppene, grupper med liten eller ingen lønnsutvikling, kompensasjon for lønsmessig etterslep i første avtaleår.»

Det er først og fremst lavtlønnsgruppene som bør få tillegg. Punkt 1 gjelder et generelt tillegg til alle, uansett hvor sterk lønnsglidningen er og hvor høy fortjenesten er. Av solidariske grunner vil jeg foretrekke at man prioriterer punkt 2.

Vi må nå snart bli ferdig med spørsmålet om tariffavgift. Det har versert i ti år og står nå oppført som punkt 4. Jeg tror det vil være riktig at man enten foreslår at spørsmålet blir tatt opp i forbindelse med hovedavtaleforhandlingene til høsten, eller at man på forhånd forhandler med Norsk Arbeidsgiverforening om dette punkt.

Våre åtte representanter har i pausen hatt et møte hvor vi var enig om at det, som Aspengren sa, ikke var adgang til midt i perioden å foreslå en forbundsvis oppgjørsform. Jeg tillater meg derfor å trekke tilbake mitt forslag framsatt i Sekretariatet 3. januar d.å., og vil i stedet foreslå følgende:

«Handel og Kontors representanter fastholder at kombinerte samordnede oppgjør ikke anses fordelaktig på grunn av forbundets spesielle lønssystemer og de store ulikheter i medlemmenes lønns- og arbeidsforhold.

Vi finner å måtte akseptere at oppgjørsformen i 1977 ble fastlagt allerede ved tariffoppgjøret i 1976 og at dette derfor er bindende for vårt forbund.

Handel og Kontor vil kreve forbundsvise oppgjør i 1978.»

Jeg betrakter ikke dette som et forslag som skal vedtas i dette forum. Vi får full anledning til å snakke om oppgjørsformene våren 1978, men jeg tillater meg å be om at det blir ført inn i protokollen.

Håkon A. Ødegaard, Sekretariatet, ga først i sitt innlegg uttrykk for at Totlands uttalelser om oppgjøret i 1978 ville få tilslutning fra Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

— Vårt forbund er i den situasjon at praktisk talt alle våre medlemmer ønsker forbundsvise oppgjør. Jeg er klar over at man kan komme i situasjoner hvor den økonomiske situasjon tilsier en viss samordning. Det måtte vel også ved frie forbundsvise oppgjør, med det ansvar forbundene har overfor sine medlemmer, kunne være mulig med en kombinasjon av frie forbundsvise oppgjør og forhandlinger med myndighetene.

Under forberedelsene til tariffoppgjøret i 1976 var vårt forbund mest opptatt av lavtlønnsproblemene og overenskomstens grunnlønnssatser og bestemmelse om lønnsregulering i perioden. Da Representantskapet behandlet saken i møte 10. og 11. desember 1975, fant vi at Sekretariatets forslag var i overensstemmelse med hovedkravet forbundets medlemmer hadde framsatt, og vi foreslo at tariffoppgjøret 1976 skulle gjennomføres som forbundsvise oppgjør. Vårt forslag falt mot 8 stemmer, og deretter ble Sekretariatets forslag vedtatt mot 2 stemmer.

Tariffoppgjøret 1976 var vel på bakgrunn av den økonomiske situasjon vi befant oss i, på de fleste områder vellykket. Oppgjøret ga for svært mange forbund store tillegg til lavtlønnsgruppene. For enkelte lavtlønnsgrupper innen vårt forbund som vi hadde satset maksimalt på, var ikke oppgjøret tilfredsstillende. Dette førte igjen til at vårt landsstyre ut fra en samlet vurdering, ikke fant grunnlag for å anbefale forslaget. Meklingsforslaget ble forkastet med 14 595 nei-stemmer mot 6107 ja-stemmer.

Når det gjelder Riksmeklingsmannens forslag til annet avtaleår, er vi enig med Handel og Kontor om at det viktigste ved denne revisjon er punkt 2 i forslaget.

En kommer ikke utenom et generelt tillegg, men ser punkt 2 som så viktig at det bør bli hovedsak i årets oppgjør. Skal man opprettholde lavtlønnsprofilen, slik den ble trukket opp for den to-årige perioden, kommer man ikke utenom maksimal satsing på de grupper som har liten eller ingen lønnsglidning i perioden.

Vi er av den oppfatning at Sekretariatets forslag til vedtak må tilføres. Hvis vi på bakgrunn av den økonomiske situasjon vi har i dag skulle føre forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening, er det vel sannsynlig svært lite vi ville kunne oppnå. Regjeringen og myndighetene har gitt garanti for at vi skal ha en reallønnsøkning på 2,5 prosent i perioden. Hvis vi skal ha den minste sjanse til å oppnå dette, så kommer vi ikke utenom et kombinert oppgjør.

Jeg vil derfor anbefale Sekretariatets forslag under henvisning til det jeg har sagt om viktigheten av å få en tilfredsstillende løsning på punkt 2 i forslaget.

Arild Kalvik, Sekretariatet, sa at oppgjørsformen måtte gi mulig-

heter for de enkelte forbund til å forhandle om sine egne tekniske problemer.

— Da Representantskapet var samlet for å behandle vår oppgjør i 1976, ga jeg også uttrykk for dette. Vi fikk den gang en oppgjørsform som vårt forbund aksepterte. Etter at vi hadde hatt våre forbundsvise forhandlinger, fikk vi et nesten enstemmig anbefalt forslag i vårt forhandlingsutvalg og i vårt landsstyre. Forslaget ble senere av våre medlemmer vedtatt med 62 % ja-stemmer.

I forbindelse med formuleringene i 1976-forslaget har det vært til dels store forhåndsdiskusjoner om hvorvidt årets «lille tariffoppgjør» kunne ordnes forbundsvis. Det framgår helt tydelig av 1976-oppgjørets reguleringsbestemmelser for annet avtaleår at det skal opptas forhandlinger mellom LO og N.A.F., og at det er LOs representantskap som skal ta stilling til resultatet av disse forhandlingene.

Samordningen med Regjeringen om skattelettelser og garantier for å sikre en prosentuell reallønnsforbedring, har jeg hele tiden oppfattet som retningsgivende også for annet avtaleår.

Spørsmålet om skattefritak for fagforeningskontingenten, er en sak som ble ofret stor oppmerksomhet på vårt landsmøte i 1975. Behandlingen av dette spørsmål under tariffrevisjonen i 1976, og de forutsetninger det der ble gitt uttrykk for, var en av de vesentligste grunner til at vi kom fram til et anbefalt forslag. Ikke minst fordi det også var en forutsetning at dette ville medføre generell trekk av fagforeningskontingent, også for bedrifter med mindre enn 25 ansatte. Disse to ting legger vi stor vekt på å få en løsning på.

Det er i vårt forbundsstyre ingen tvil om at Sekretariatets forslag bør følges i den «lille tariffrevisjon».

Også i vårt forbund ser vi nødvendigheten av å holde omkostningene for bedriftene nede og dempe prisutviklingen for å styrke industriens konkurranseevne overfor utlandet.

Vi har hittil innen vårt fag ikke hatt særlig stor føling med disse problemer tidligere, men i det siste året er vi blitt varslet om at de samme problemer også banker på i de grafiske bedriftene.

Jeg vil så sterkt jeg kan anbefale Representantskapet å slutte opp om Sekretariatets forslag.

Torger Seland, Norsk Papirindustriarbeiderforbund: — Enten en liker oppgjørsformen vi har fått eller ikke, må vi vel bøye oss for den fastlagte oppgjørsform, som også skal gjelde for annet avtaleår. Når det imidlertid gjelder den avtaleperioden vi nå er inne i, vil jeg stille et spørsmål til Aspengren angående 4,5 prosent lønnsglidning i snitt. Hva med arbeidstakerne på bedrifter som ikke har greid å oppnå noen lønns-glidning? Vil LO kunne tvinge bedriftene til å betale lønns-glidningen

til disse arbeidstakere? Jeg skulle tro at de fleste som ikke har fått noen lønnsglidning i perioden tilhører lavtlønnsgruppene, og da vil bare avstanden øke. Det burde være forpliktende for den enkelte bedrift å foreta lønnsglidning.

I forbindelse med reallønnsøkningen nevnte Aspengren at vi har kommet opp i 3,5 prosent. Jeg tror få eller ingen kan regne dette ut helt nøyaktig. Vi vet at statistikk ofte gir et svært uriktig bilde. Kleppepakken skulle garantere oss 3 prosent reallønnsøkning, bl.a. gjennom skattelettelser. Men hva med økningen i de kommunale avgiftene vi fikk i 1976, og som vi vet vi får i 1977? Hvordan kan man med disse store økningene i avgiftene kunne oppnå en reallønnsforbedring på 3 prosent. Kommunene er jo ikke forpliktet til å holde avgiftene stabile i tariffperioden. LO bør vurdere disse spørsmålene nøye.

Ved permitteringer får man utbetalt arbeidsledighetstrygdens satser. Dette er jo langt under den vanlige fortjeneste. Dessuten beregnes ikke feriepengene av trygden. Det får derfor også ringvirkninger for neste års vedkommende. Jeg har ikke sett at det er opprettet noe garantifond, i likhet med for skipsrederne, for at arbeidstakerne skal kunne få beholde sin lønn. Hva da med disse arbeidstakerne og reallønnsøkningen?

Aspengren nevnte vanskelighetene i vårt land og verden for øvrig, økonomisk og industrielt. Hans mening var da å forklare vanskelighetene foran tariffoppgjøret til våren. Det er klart det vil bli vanskelig, men det er en del av mekanismen i det samfunnssystem vi har. Jeg tror imidlertid det ikke nytter bare å snakke om disse tingene. Det jeg savner er konkrete tiltak og forslag til hvordan det skal løses.

Det vesentligste for meg er hvordan reallønnsøkningen skal kunne bli effektiv, hvordan arbeidstakere som ikke har sjanse til lønnsglidning skal kunne få sine tillegg for å få oppfylt de løfter som er gitt.

Mons-Erik Holtbakk, Norsk Tjenestemannslag, sa i sitt innlegg at situasjonen i arbeidslivet neppe ville bedre seg i den nærmeste framtid. Dette på bakgrunn av at det ikke er noen vanlig konjunkturkrise vi er oppe i, men en dyptgående krise i de kapitalistiske land. Når vi til nå har holdt hodet over vannet, skyldes dette de store belåningene på vår olje i utlandet. Ved å gjøre dette, har vi kunnet gi støtte til næringslivet. Dette er grunnen, og ikke som mange påstår, den kombinerte oppgjørsformen. Enkelte påstår at vi har styring på denne utviklingen, takket være oppgjørsformen, noe jeg er uenig i. Jeg vil påstå at det hverken finnes styring eller at de tiltak som er satt i verk sammen med kombiformen, har hjulpet oss ut av den vanskelige situasjonen. Snarere tvert imot. Den har skjult de motsetninger som ligger i dagens vanskelige situasjon. Kombiformen er blitt en høystakk som skjuler makt-

forholdene, dårlig lønnsutjamning og avdemper kapitalismens selvutsluttende faktorer.

I det hele tatt er svært få av de forventninger flertallet hadde blitt oppfylt. Reaksjonene fra grunnplanet har derfor heller ikke uteblitt, og det er riktig å nevne uroen på mange arbeidsplasser, vedtaket mot denne oppgjørsformen på Handel og Kontors landsmøte, og ikke minst de mange krisekonferanser som er holdt av tillitsmenn innen verkstedindustrien.

Til tross for dette legger Regjeringen opp til en samordning av tidspunktene for statsbudsjetter og tariffoppgjørene, som svar på en henvendelse fra Norsk Arbeidsgiverforening, noe som på lang sikt ikke kan ha annen hensikt enn å få etablert denne formen for oppgjør mer eller mindre fast. Her tror jeg en skal være klar over at reaksjonen på grunnplanet vil være sterkt imot dette.

Interessant er det også å følge LO-formannens utspill om at andre organisasjoner ikke skal få mer enn oss ved oppgjøret. At det er jordbruket han her sikter til, forundrer vel egentlig ingen. På Representantskapsmøtet 10. og 11. desember 1975 sa han: «Vi erklærer oss enig i støtten til jordbruket. Det må imidlertid være visse grenser. Mer til den ene, betyr mindre til den andre parten. Forutsetningen må dessuten være at jordbruket selv viser vilje til utjamning.»

Denne teorien passer utmerket til kombiformen, hvor en har forlatt tanken om inngrep i eierinteressene. Utspillet er også meget interessant dersom en ser dette i sammenheng med den nevnte uttalelse og LOs egen vilje til utjamning. Vi opererer bare i staten med en lønnsforskjell i nominell topplønn på 120 000 kroner. Med kombiformen blir den ikke mindre. Lønnsforskjellen finnes blant alle LOs medlemmer, og vi burde kanskje derfor feie for egen dør før vi går ut og krever noe av andre. Gjør vi opp status for å finne ut hvordan første avtaleperioden har virket, finner vi at teko-industrien i dag får en støtte som tilsvarer kr. 2,40 pr. timeverk, samtidig som det er fri import av varer denne næringsgren produserer. Importen kommer hovedsaklig fra monopol-kapitalistiske foretak som har plassert sine bedrifter i land hvor arbeiderne ikke kan kreve den lønn de fortjener, f.eks. Hongkong. Skal vi gi våre skattepengene til utenlandske pengeinteresser? Arbeidsgiveravgiften legges på antall hoder, ikke på kapitalen, noe som naturlig betyr at all omlegging i bedriftene har som hovedhensikt å innføre produksjonsmetoder som krever mindre arbeidskraft — noe som igjen betyr arbeidsledighet.

Når en ikke retter opp slike skjevheter, er det da vilje til styring? Vi pøser ut millioner til norske redere som gir blaffen i problemene i norsk verftsindustri og fortsetter å bygge sine skip i utlandet. Utviklingen viser også at disse såkalte gode nordmenn ikke lenger finner å kunne

oppretholde sin tilknytning til Norge, men i større og større utstrekning går over til å seile under andre nasjoners flagg for å øke sin profitt. Hvor lenge skal vi arbeidsfolk være med på og livnære disse krefter uten å kreve styring over deres eventyrpolitikk? Ordretilgangen i norsk verftsindustri er mangelfull, og mange har ikke ordre ut over 1977. Dette er en næring med mange arbeidsplasser. De organiserte på disse arbeidsplasser har i den senere tid gjennomført en rekke konferanser, som alle har krevd at de ansatte og samfunnet må få styring og kontroll over denne industrien. Tillitsmenn i verftsindustrien sier rett ut: «Som ansvarlige tillitsmenn på våre bedrifter kan vi ikke lenger godta at kapitalkreftenes frie spill egenrådlig skal få bestemme utviklingen, og dermed risikere at 30 000 norske arbeidsplasser kommer i fare.» Dette er rene ord for pengene. Hvor er Regjeringens vilje til styring? Hvor blir det av de klare regler om at norske redere skal bygge sine skip ved norske verft? Dette skulle kunne avhjelpe noe av vanskelighetene. Med 7 prosent av verdens skipstonnasje, vil dette kunne løse mange av våre problemer. I dag bygges bare 1 prosent ved norske verft. Samtidig som ledelsen i DNA, AUF og LO går ut og oppfordrer til handelsboikott mot Sør-Afrika, i stedet for å bruke sin makt til å gjennomføre denne via Stortinget, bygger norske redere forsyningsskip til oljeaktiviteten i Sør-Afrika. Stort verre kan det vel neppe bli. Når en tolerer slike provokasjoner, må det vel nærmest være snakk om handlingslammelse og ikke styring.

Det jeg nå har sagt er etter min mening grunnlag for avvisning av et nytt kombioppgjør. Enkelte hevder at avtaleteksten forutsetter en kombiform også denne gang. Dette er jeg uenig i. Når Handel og Kontors gruppe nå under møtet trekker sitt forslag under påskudd av at det strider mot avtaleteksten, er jeg enig på det punkt som gjelder forbundsvis oppgjør. Men jeg er uenig når det gjelder selve kombiformen. Jeg vil derfor legge fram følgende forslag:

- «1. Ingen innblanding fra myndighetene i oppgjøret gjennom kombioppgjør.
2. Kompensasjon for prisstigningen. Indeksavtale fram til oppgjøret 1978 med 100 % kompensasjon helautomatisk ved 2 poengs svingningstall.
3. Lavtlønnstillegg som gir 90 % av gjennomsnittslønn for industriarbeiderlønn.
4. Likt krone/øre-tillegg for alle, også læringer og unge arbeidere. Ikke prosenttillegg.
5. Lønnstillegg med utgangspunkt i økt produksjon/produktivitet. (Generelt.)»

Thorvald Karlsen, Sekretariatet: — Vi har i Tjenestemannslaget nettopp hatt oppgjørsformen og forberedelsene til dette «lille tariffoppgjøret» oppe til behandling både i forbundsstyret og landsstyret, og jeg finner grunn til å nevne noen av de ting vi var inne på.

Jeg synes Holtbakks innlegg var så virkelighetsfjernt, og har så liten gjenklang blant de fagorganiserte, at det er liten grunn for meg til å gå inn på de forhold han begrunnet sitt forslag med. Når han hevder at vi i denne sammenheng ikke har noen tariffmessig grunn til å ha kombioppgjør, vil jeg nevne at avtalen vi har i staten har en tekst hvor det står at det tas opp forhandlinger om regulering av lønningene fra 1. mai 1977. Det er statens forutsetning at lønningene, sammen med de tiltak myndighetene ellers måtte sette i verk, skal sikre arbeidstakerne en rimelig vekst i den disponible realinntekt fra 1976 til 1977. Foreløpig har en lagt til grunn en vekst på gjennomsnittlig 2,5 prosent.

Dette peker etter min oppfatning klart i retning av et kombioppgjør, samtidig som vi da også mener at det har vært en avgjort forutsetning rent generelt at vi denne gang i tariffperioden skal ha et samordnet oppgjør. Etter Totlands innlegg foreligger det heller ingen dissens i Sekretariatet om oppgjørsformen.

Når det gjelder den helt generelle situasjon, er jeg prinsipielt glad for at man har satt punktet om tariffavgiften som det lavest prioriterte punktet ved tariffoppgjøret. Jeg er svært lite begeistret for et tariffkrav om tariffavgift. Det kan oppfattes som om dette skal legalisere det å være uorganisert, at det er en avlat man betaler for å være uorganisert. Jeg tror derfor det er andre forhold som fremmer organisasjonstanken bedre. Jeg er enig med Aspengren i at det i denne sammenheng nå er grunn til å legge vekt på skattefritak for fagforeningskontingen-ten, selv om jeg er fullstendig klar over at dette også kommer våre konkurrerende organisasjoner til gode på en slik måte at det sannsynlig ikke vil virke med samme tyngde i den offentlige sektor, hvor vi virkelig har konkurrerende organisasjoner. Tross det, er jeg likevel enig i det Aspengren innledningsvis ga uttrykk for, at dette for fagbevegelsen generelt er et viktig punkt, som fremmer organisasjonstanken vesentlig bedre enn innføring av tariffavgift.

Jeg vil i sin helhet gi min tilslutning til Sekretariatets framlegg.

Nils H. Johannessen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: — Jeg kan uten videre gi min tilslutning til Sekretariatets forslag. Vi har innen vårt landsstyre fått et overveldende flertall for et kombinert oppgjør. Vi har vurdert det slik at de resultater vi har oppnådd hittil i perioden har vært gode, og vi har hatt en relativt god utvikling for våre store grupper.

Når det gjelder punkt 2 i forslaget som skal forelegges N.A.F. —

lavtlønnsgruppene og grupper med liten eller ingen lønnsutvikling —, skal vi være klar over at vi i år sannsynligvis vil stå overfor det forhold at man på grunn av permisjoner og innskrenkninger i driften har hatt relativt dårlig utvikling på enkelte steder. Vi bør vel sikre oss slik at disse ikke blir skadelidende to ganger. Dette bør man spesielt være merksam på.

Vi bør også være merksam på de grupper som står på fast lønn, års- eller månedslønn, og som ofte ikke har noen som helst lønnsglidning.

Når det gjelder tariffavgiften, bør vi være klar over at den kan slå begge veier.

Johannessen sa til slutt at han støttet forslaget fra Sekretariatet fullt ut.

Ole Flesvig, Norsk Arbeidsmandsforbund: — Jeg tror også denne gang at de høyest lønte i samfunnet får de største skattelettelser. Derfor tror jeg vi under punkt 1 i forslaget fra Sekretariatet skal være så beskjedne som mulig, slik at dette tillegget blir minst mulig. Vi bør ha råd til å gjøre noe mer for de grupper som er nevnt under punkt 2 — de lavtlønte. Vi må få til en ordning i det private næringsliv som gir noe til de grupperinger som ikke har lønnsglidning i tariffperioden. Det er på tide å ta dette alvorlig.

Når det gjelder spørsmålet om skattefritak for fagforeningskontingent, så er det nå ikke mulig å gå tilbake på det. Det har vi markedsført ved tariffrevisjonen i fjor vår, og det er et stort framskritt.

Det er vel ikke meningen tariffavgiften skal være skattefri, det skal bare fagforeningskontingenten. Det betyr vel da at det er de fagforbund som har en skikkelig fagforeningskontingent som kommer til å nyte mest godt av dette. Det medfører også at vi til en viss grad setter en del av de konkurrerende organisasjoner utenfor dette. Ofte er det slik at det eneste disse organisasjoner kan hevde seg på, er at de har så lav fagforeningskontingent.

Å få gjennomført at fagforeningskontingenten skal trekkes på bedriftene, uansett hvor mange som er ansatt, er noe vi etter min mening også må få klarlagt.

Totland var inne på om man skulle føre spørsmålet om tariffavgift over til høstens forhandlinger om Hovedavtalen. Vi har gjort det en gang før, så vidt jeg husker, med heller dårlig resultat. Jeg vet ikke om det ville bli bedre nå, om dette er av de ting som modnes, men jeg tror det ville være en fordel å ta dette med i vår oppgjør.

Jeg vil med dette anbefale Sekretariatets forslag.

John Erik Eriksen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, hadde ingen betenkeligheter med å slutte seg til det opplegg som forelå, idet det er en naturlig konsekvens av det som tidligere er vedtatt.

— Jeg har imidlertid et spørsmål jeg gjerne vil ha svar på: Det ble ved oppgjøret i fjor antydnet at ingen skulle få mer i lønnstillegg enten man var timelønt arbeider eller man hadde en høyere stilling innen bedriften. Man opplever imidlertid at mens arbeidergruppene sliter med å få ut den lønnsglidning på 4,5 prosent som var forutsetningen, så står funksjonærgrupper innenfor LO og krever lokalt for sine medlemmer med tariffavtalen i hånden at de skal ha ut i prosent det samme tillegg, inklusiv generelt tillegg og lavtlønns tillegg, som vi har fått utbetalt som rent øretillegg. Hvis man har hatt en prosentvis utvikling for en arbeidstaker som tjener 50 000 kroner på 5 prosent, så betyr dette 2500 kroner i året. For en funksjonær som tjener 80 000 kroner betyr det 4000 kroner. Dette kan umulig være en riktig håndheving av en tariffavtale i et kombinert oppgjør.

Hvis dette tross alt er riktig, er jeg ikke i tvil om hvem som skal saldere regnskapet. Jeg ser gjerne at LO-formannen gir noen synspunkter på dette forhold.

Erling Ask, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: — Det er et par ting jeg gjerne vil feste oppmerksomheten ved. Det første er skattefri kontingent. Jeg er enig med representanten fra Arbeidsmandsforbundet som sa at det ble oppfattet som en del av oppgjøret i 1976, og det ville være urimelig overfor medlemmene om det ble trukket inn som en del av oppgjøret nå. Det vil virke som noe bortimot uredelighet ute blant medlemmene.

Aspengren sa noe i sitt innlegg som jeg ikke kan få til å stemme med de virkelige forhold, nemlig at de lavtlønte ikke er kommet på etterkudd i året som har gått. Det er mulig han kan henvise til statistikk og prosentregning, men jeg vil da vise til hans utsagn om at man skal være ytterst forsiktig med å stole på statistikken. Vi kan bevise at for lavtlønnsgruppene innenfor Kjemisk har stillingen blitt vesentlig verre siden siste tariffoppgjør. Vi har grupper som ved tariffoppgjøret våren 1976 lå på en gjennomsnittslønn på 90,6 prosent, og som i dag antakelig ligger på 86 prosent.

Vårt forbunds mening om kombinerte oppgjør er klar. Vi kan erkjenne at situasjonen er vanskelig for norsk industri. Forutsetningen for å akseptere en slik oppgjørsform må være at vi på en bedre måte enn hittil klarer å ta vare på de svakeste grupper i norsk arbeidsliv. Ingen skal foreløpig klare å overbevise meg om at det siste oppgjøret i så måte var et vellykket oppgjør.

Når det gjelder forslaget som foreligger, er jeg helt enig i forbundsformannens uttalelser om at man her må legge hovedvekten på punkt 2. Når lønnsglidningen har vært så stor som påstått det siste året, må det være de høytlønte som har fått denne lønnsglidningen i år. Vi må derfor

nå prioritere dem som ligger dårligst an. Problemet er da bare hvordan en skal få dette til. Kanskje må myndighetene på en eller annen måte komme inn her for å garantere en reallønnsøkning på 2,5 prosent.

Roar Helgesen, Sekretariatet: — N.F.A.T.F. behandlet tariffsituasjonen på sitt landsstyremøte i november og vedtok enstemmig en uttalelse hvor de ber LOs representantskap fatte vedtak om å gå inn for en kombinert oppgjørsform i likhet med i 1976. Dette med bakgrunn i de løfter en fikk fra myndighetene i 1976, løfter som ble overholdt, og vel så et. Det har ikke vært noe problem for meg som forbundets representant i Sekretariatet å gå inn for den innstilling som foreligger.

Det er ikke tvil om at det også innenfor vårt forbund finnes grupperinger som ikke har hatt den glidning som lå innkalkulert i regnskapet for første avtaleår, nemlig 4,5 prosent. Likevel må vi ta hensyn til den situasjon vi er oppe i. Skal vi ha muligheter til å få en økning av kjøpekraften, så kan det ene og alene skje gjennom et samarbeid med de politiske myndigheter. Det vesentligste for oss er å legge til rette forholdene slik at vi får færrest mulig permisjoner og minst mulig arbeidsledighet. Det må være den store og overveiende faktor for å gå inn for den oppgjørsform Sekretariatet anbefaler.

På vårt forbunds vegne ber jeg Representantskapet om å gå inn for Sekretariatets forslag.

Sissel Seim Buflod, Norsk Sosionomforbund: — Det har vært en del tvil om tolkningen av avtalen for annet avtaleår. Jeg oppfatter det i likhet med LO-formannen slik at forbundsvise oppgjør i det hele tatt ikke kommer inn ifølge denne avtalen.

Mitt forbund og jeg vil også da si noe mer om dette med den kombinerte oppgjørsformen, som vi heller ikke ved dette tariffoppgjøret finner at det er grunn til å gå inn for. Det er sagt klart fra at det er Representantskapet her som skal vedta hvorvidt det skal være kombinert oppgjørsform eller ikke og at dette ikke ligger innbakt i avtalen.

Det er blitt gitt en lang og god redegjørelse for den økonomiske situasjon som har hersket både i Norge og i Europa for øvrig. Det ble sagt at prisstigningen ikke har vært vesentlig høyere i land uten kombinert oppgjør, selv om det der er større arbeidsledighet, og jeg kan ikke se at det er spesielt virkeligfjernt å påpeke at det er oljeinntektene som iallfall delvis har gjort det mulig for oss å opprettholde full sysselsetting kombinert med en lavere prisstigning. Det er dissens om hvor stor den direkte relasjon er mellom lønnsøkning og prisstigning. Vårt næringsliv, som er veldig eksportavhengig, er kanskje mer avhengig av prisoppgangen ute enn av den direkte lønnsøkningen og kostnadsøkningen

på grunn av det. Det er selvsagt også en forutsetning at uavhengig av om de deltar i lønnsoppgjøret, så må myndighetene arbeide med tiltak for full sysselsetting og med tiltak for å dempe prisstigningen.

Skattene må reguleres slik at gjennomsnittlige inntekter for å opprettholde samme levestandard ikke progressivt beskattes mer ved en lønnsstigning som følge av prisstigningen. Men denne skattereduksjonen går nå inn som en del av «pakken» ved oppgjøret.

Kombinerte oppgjør fører til at en mindre del av lønnsøkningen kommer fra næringslivet, og dette gjelder også industrigrener med god lønnsevne. Vi er ved denne oppgjørsformen med på å betale en del av lønnstillegget vårt selv. Dette må nødvendigvis føre til mindre skatteinngang for stat og kommune, fordi lønnsnivået blir lavere ved en kombinert form enn om inntektene skulle økes for å kunne sikre den samme realdisponible inntekt.

Jeg vil slutte meg til forslaget fra Mons Erik Holtbakk. Jeg hadde tenkt å fremme et eget forslag, men jeg synes nå ikke det er nødvendig, og fremmer bare et tillegg til hans forslag:

«Oppgjøret i den offentlige sektor (stat og kommune) tilpasses oppgjøret mellom LO og N.A.F. på den måten lønnsregulativene her krever. Den økonomiske ramme i den offentlige sektor må omfatte kompensasjon for manglende lønnsutvikling i forhold til den private sektor.»

Lars Skytøen, Sekretariatet: — Aspengrens fyldige redegjørelse overfor Representantskapet gir etter min oppfatning fullt ut tilfredsstillende begrunnelse for innstillingen som er framlagt fra Sekretariatet. Det er også en tilfredsstillende beskrivelse av den økonomiske situasjon vi står oppe i, som denne gang er hovedbegrunnelsen, og som var hovedbegrunnelsen i 1976 for å gå inn i kombinasjonsløsningen med myndighetene.

Det er ett forhold vi på dette tidspunkt ikke har statistisk materiale til å kunne bedømme, og det er på hvilken måte det kombinerte inntektsoppgjøret for 1976 har slått ut for de ulike bransjer og grupper. Det vil være fullt ut tilfredsstillende hvis en kan dokumentere at utslagene har prioritert lavtlønnsgruppene innen LO. Hvis det mot formodning kan dokumenteres at det har vært andre grupper som har dratt gjennomsnittet opp — og da tenker jeg på andre grupper som lønnsmessig ligger så godt an at de ikke kan sammenliknes med gjennomsnittet — vil det kanskje bli vanskelig på lengre sikt å få forståelse for den type oppgjørsform vi nå har hatt.

Jeg tror ikke det er mulig på det nåværende tidspunkt å uttale seg i detaljer om hva forslaget overfor N.A.F. skal inneholde. Det henger

bl.a. sammen med at vi ikke har tilstrekkelig statistisk grunnlag for å kunne si noe sikkert om det. Jeg tenker da på fordelingen mellom generelt tillegg og tillegg etter punkt 2 i Sekretariatets forslag. Dette forhold må vel Sekretariatet se nærmere på når tidspunktet er inne for å utarbeide konkrete forslag som skal fremmes overfor N.A.F. Sekretariatets forslag til uttalelse knytter seg til oppgjøret i 1977. Jeg for min del finner ingen grunn til å deklare holdninger til det som vil være situasjonen i 1978.

Så et par ord til Holtbakk: Jeg har en følelse av at Holtbakks hovedbegrunnelse for framsettelsen av sitt forslag om oppgjørsformen, er henvisning til uttalelser fra en del av våre grupper i forbindelse med situasjonen i skipsbyggingsindustrien. Når vi fra vårt forbunds side sier at vi slutter oss til Sekretariatets innstilling i forbindelse med oppgjøret i 1977, så er vel det et uttrykk for at vi har de brede gruppene i vårt forbund bak oss.

Albert Uglem, Statstjenestemannskartetlet: — Eriksen nevnte spørsmålet om kronetillegg kontra prosenttillegg. Jeg representerer lønns-takere som har et bredt spekter hva yrkesmessig sammensetning angår. Det gjelder stillingsnivåer innenfor staten, fra bunn til topp. Jeg er derfor nødt til å avklare noe av det Eriksen var inne på. For det første har jeg tidligere gitt uttrykk for at statens lønnspolitikk har ført til en utjamning mellom de høyest lønte og lavere lønte. Vi har diskutert dette forhold en del innad, og på en konferanse før jul ble en i prinsippet enig om at vi skulle ha et opplegg for det andre året som går ut på at ingen skal gå ned i sin disponible realinntekt. Dette ut fra den lønnspolitikk vi har ført og den utjamning vi hittil har kommet fram til. Hvordan man skal innrette seg ved oppgjøret når man har en slik medlems-sammensetning, avhenger selvfølgelig mye av hvordan skattelettelsene blir gjennomført. Det er klart at hvis man innenfor et område som vårt skal legge seg på et likt kronetillegg til alle, så vil det totalt medføre at de høyere lønte går ned i disponibel realinntekt. Hvis dette blir en lønns-politisk linje, så bøyer vi oss selvfølgelig for det, men vi mener at utjamningen i staten er kommet nokså langt. Derfor kan man ikke ved oppgjøret bare gi et likt kronetillegg til alle.

Tor Aspengren sa seg glad for Totlands protokollasjon om at han tar til tølge flertallsforslaget fra Sekretariatet, men hvor han forbeholder seg retten til å komme tilbake til spørsmålet i 1978.

— Vi har alle den adgangen, men det er jo ikke dermed sagt at det er duket til forbundsvise oppgjør i 1978. Jeg er også glad for at de fleste som hadde ordet ga uttrykk for at de er klar over den spesielle situa-

sjon vi er i. Sekretariatet har spesielt festet seg ved relasjonene mellom punkt 1 og punkt 2.

Seland stilte meg et spørsmål som gjaldt lønnsglidningen på 4,5 prosent. Rammen for våroppgjøret var på 3,8 prosent. De høytlønte fikk 58 øre, som var ca. 2 prosent. De lavtlønte fikk også 58 øre — noe som prosentvis er mer for de lavtlønte. Disse fikk dessuten et lavtlønnsstillegg fra 74 øre og nedover.

Når det gjelder spørsmålet om de kommunale avgifter, må jeg bare henvise til at alle disse avgiftene går direkte inn på indeksen og blir tatt med i beregningen.

Til Ask vil jeg si at vi finner enkeltgrupper innen forskjellige forbundsområder som har fått et noe uheldig utgangspunkt, men jeg gjen-tar at det i gjennomsnitt var snakk om denne glidningen. Det er ikke minst derfor vi har formulert punkt 2 slik vi har gjort — både med hensyn til lavtlønnsstillegg og helt eksepsjonelle forhold når det gjelder lønnsglidningen for lavtlønnsgrupper i året som gikk. Vi vil også få anledning til å ta opp dette spørsmålet.

Til Eriksen: Innenfor den private sektor har vi lønnsforhold som vi — i den situasjon vi er oppe i — ønsket oss noe annerledes. Men hvis det er slik at man automatisk overfører 5 prosent fra en lavtlønns-gruppe til en høytlønnsgruppe, er dette etter min oppfatning ikke riktig. Vi må bruke som beregningsmåte det som er gitt over et år i kroner og øre.

Jeg ber deg Holtbakk om, at når du hører foredrag så lytt til det som blir sagt og ikke det du ønsker innlederen skal si. Jeg sa at det ikke er noen diskusjon når det gjelder forbundsvise oppgjør eller ikke. Der er det tariffrettslig slik at vi skal ha et fellesoppgjør. Jeg sa også at når det gjelder kombioppgjør, står vi fullstendig fritt. Jeg ber om at du legger merke til det.

Jeg bare bruker det som eksempel på alt annet som ble sagt. Det snakkes om at man ikke har tilfredsstilt flertallets forutsetninger ved tariffoppgjøret i 1976. Som bevis for dette blir det nevnt Handel og Kontors landsmøte. Holtbakk nevnte også at jeg i min uttalelse siktet til jordbruket. Jeg sa konkret at det ikke var jordbruket jeg siktet til, men at det var andre grupperinger.

Jeg prøvde i mitt innlegg å gi uttrykk for en realistisk vurdering, og da jeg hørte forslaget og kravet fra Holtbakk, samt konklusjonen som skulle danne grunnlaget for forbundsvise oppgjør, ja, så må en være mer enn en streikehungrik venstre-radikaler for å kunne akseptere det. Det er så urealistisk som det kan få blitt.

Jeg vil til slutt be Representantskapet om å gå inn for forslaget fra Sekretariatet, at vi tar hensyn til den debatten som her har vært ført og at Sekretariatet nærmere diskuterer de endelige krav som skal reises.

VOTERING

Dirigenten opplyste at Totland ikke regnet med at hans forslag skulle opp til votering, men at det ble vedlagt protokollen. Dette ble enstemmig bifalt.

Dirigenten gjorde merksam på at det da var to forslag til votering, idet han oppfattet Sissel Seim Buflod slik at hennes forslag var et tillegg til Holtbakks forslag. *Dirigenten* forutsatte at Holtbakk var enig i det.

Han foreslo deretter at det kombinerte forslag fra Holtbakk og Buflod ble satt opp mot Sekretariatets forslag. Begge forslag gjelder helheten i hvordan tariffoppgjøret skal skje.

Representantskapets medlemmer var enig i en slik voteringsmåte.

VEDTAK: Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 3 stemmer.

Tor Aspengren fikk deretter ordet til avslutning.

Han ønsket først Nils H. Johannessen og Sverre Kortvedt velkommen til Sekretariatet og håpet at samarbeidet måtte bli det aller beste.

— Derneft vil jeg takke Egil Halvorsen som nå går ut av Sekretariatet for den innsats han gjennom åra har utført i Sekretariatet og for hans faglig/politiske aktivitet. Det er først og fremst som representant for Jernbaneforbundet, men også for at han så langt videre enn til sitt eget forbund. Halvorsen så hele den faglige og politiske arbeiderbevegelse som sitt arbeidsfelt.

Aspengren overrakte blomster til Halvorsen og ønsket alt godt i åra framover.

Egil Halvorsen takket deretter sine gode kolleger innenfor Sekretariatet og innenfor Representantskapet i Landsorganisasjonen. Han sa bl. a. at arbeiderbevegelsen har vokst fram fra rene ugraset til en rik blomsterhage, og at det hadde gitt ham mye å følge utviklingen gjennom de 45 år han hadde vært medlem i Landsorganisasjonen. Han ba om at man alltid var klar over viktigheten av det faglig/politiske samarbeidet, og styrken i den aktivitet som ble utfoldet i medlemsmassene.

Dirigenten foreslo til slutt at Representantskapet ga Sekretariatet fullmakt til å undertegne og godkjenne protokollen fra møtet. Dette ble vedtatt.

Dirigenten ønsket deretter Representantskapets medlemmer god reise hjem.

Møtet ble avsluttet kl. 15.50.

Navnefortegnelse

Følgende representanter møtte:

Arbeiderpartiets Presseforbund:
Simen Kr. Hangaard, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:
Oddvar Aasland, Eidanger, og Ove Varreng, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund:
Ole Flesvig, Oslo, Kåre Rasmussen, Hommersåk, Knut Arnesen, Skaidi, og Ingvald Berntsen, Figgjo.

Norges Befalslag:
Theodor Theodorsen.

Bekledningsarbeiderforbundet:
Bjarne Bårdsen, Oslo, Torbjørn Simonsen, Sandefjord, og Ingeborg Jacobsen, Drammen.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:
Olav Johansen, Oslo (varamann), Sigurd Engen, Oslo, Lars Eide, Haugesund, Magnus Toverud, Oslo, Odd Myhre, Ole Gudmund Gyberg, Kristiansand, og Jørgen Kosmo, Horten.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:
Nils H. Johannessen, Oslo, Johs. Størksen, Oslo, Gunnar Andersen, Oslo, og John Erik Eriksen, Halden.

Norsk Fængselstjenestemannsforbund:
Reidar Albertsen, Sofiemyr.

Norsk Grafisk Forbund:
Per Torkildsen, Oslo, Kåre Eriksen, Oslo, og Gunnar Kokaas, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund:
Kåre Dalberg, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærs Forbund:
Kåre Hansen, Oslo, Bjørn Hansen, Oslo, John Ravnaas, Oslo, Knut H. Bjaaland, Heistad, Brit Kvaale, Trondheim, Ann-Jorid Tingvoll, Tromsø, og Hilmar Olsen, Gjøvik.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:
Arne Løken, Oslo.

Norsk Jernbaneforbund:
Sverre Kortvedt, Oslo, Leif Thue, Oslo, Enok B. Skramstad, Elverum, Alf Haugen, Trondheim, og Haldor Krokeide, Nesttun.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:
Jan Balstad, Oslo, Sverre Eriksen, Tønsberg, Gunnar Aagesen, Trolla, Henny Jensen, Hyggen, Erland Mikkelsen, Oslo, Guttorm Lunde, Mysen, og Hallgren Gundersen, Evenskjer.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Arthur Svensson, Oslo, Wilhelm Thoresen, Oslo, Thordis Brandt, Trondheim, Arvid Lille-Hauge, Høyanger, Audun Almås, Mosjøen, Erling Ask, Vestfossen, og George Gram Olsen, Sandefjord.

Norsk Kommuneforbund:

Torger Oxholm, Oslo, Else Moe, Joralf Johnsen, Mosjøen, Gerd Langfald-Nielsen, Skien, Konrad Sæbø, Fyllingsdalen, Edel Myhre, Trondheim, og Håkon Endresen, Stavanger.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Gunnar Tønder, Lørenskog.

Luftforsvarets Befalsforbund:

Karl M. Olsen, Oslo.

(Norsk Murerforbund) — Nå under Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:
Villy Jacobsen, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Arne Andresen, Oslo, Arne Moe, Oslo, Amund Stangeland, Sandnes, Arne Porsmyr, Lisleby, og Hans Andersen, Skien.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Arne Martinsen, Torger Seland, Skien, og Kjell H. Johansen, Børgenhaugen.

Postfolkenes Fellesforbund:

Ragnar Ødven, Oslo, Aage Tømmereek, Oslo, og Anders Renolen, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund:

Kåre Kristoffersen, Oslo, Willy Syversen, Fredrikstad, Kaare Kjæraas, Sandefjord, Knut Knudsen, Kristiansand, Einar Dahl, Haugesund, og Edmund Gjennestad, Trondheim.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Torstein Lund, Bangsund, og Magne Johannessen, Oslo.

Norsk Sosionomforbund:

Sissel Seim Buflod, Oslo.

Telefolkenes Fellesforbund:

Ove Ragnar, Oslo (Norsk Tele Tjeneste Forbund), og Odd-Kåre Kvalheim, Oslo (Telegrafmennenes Landsforbund).

Norsk Tjenestemannslag:

Gerd Raaer, Oslo, Bjarne Ingsøy, Oslo, Mons Erik Holtbakk, Oslo, Tørris Markussen, Bardufoss, og Håkon Holgerne, Bergen.

Norsk Tolltjenestemannsforbund:

Odd Arne Kristiansen, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Ole Foshaug, Bakkehaug, Asbjørn Høiås, Trondheim, og Arne Hermansen, Hauketo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Rolf Johnsen, Oslo.

FYLKENES REPRESENTANTER

Akershus fylke:

Odd Lundquist.

Aust-Agder fylke:

Arne Hasla.

Buskerud fylke:

Harry W. Karlsen.

Finnmark fylke:

Knut Paulsen.

Hedmark fylke:

Hans Kjeldsrud.

Hordaland fylke:

Martin Tveiten.

Møre og Romsdal fylke:

Ingolf Ulleland.

Nordland fylke:

Finn Stensvik.

Oslo fylke:

Ivar Ødegaard.

Rogaland fylke:

Sverre Berg Landsnes.

Sogn og Fjordane fylke:

Erling M. Fossen.

Telemark fylke:

Anker Herlofsen.

Troms fylke:

Håkon Bendixen.

Sør-Trøndelag fylke:

Annar Røste.

Vest-Agder fylke:

Erling Øysæd (varamann).

Vestfold fylke:

Richard Thon.

Østfold fylke:

Hardy Olsen.

FRA SEKRETARIATET:

Tor Aspengren, Odd Højdahl, Einar Strand, Leif Haraldseth, Finn Nilsen, Otto Totland, Egil Halvorsen, Arne Born, Age Petersen, Henrik Aasarød, Øystein Larsen, Eivind Strømmen, Else Ørbæk og Thorvald Karlsen.

Varamenn til Sekretariatet:

Tor Halvorsen, Liv Buck (nr. 135 og 136 møter som varamenn for de valgte tillitsmenn i LO), Knut Nakken, Walter Kolstad, Rasmus Solend, Arild Kalvik, Roar Helgesen, Håkon A. Ødegaard, Olaf Axelsen, Rolf Hauge og Lars Skytøen.

Fra Revisjonsutvalget:

Harry Jørgensen, Marie Lindquist og Jens Torp.

FRA DISTRIKTSKONTORENE:

LOs distriktskontor i Bergen:

Finn Lien og Olav Lerø.

LOs distriktskontor i Bodø:

Hans Nordahl Jensen og Odd M. Bakkejord.

LOs distriktskontor i Drammen:

Roar Løver.

LOs distriktskontor i Førde:

John Bjarne Hjelmeland.

LOs distriktskontor i Gjøvik:

Ole Knapp.

LOs distriktskontor i Hamar:

Aage Søgård.

LOs distriktskontor i Kirkenes:

Odd Holmgren.

LOs distriktskontor i Kristiansand:

Oddvar Gøthesen.

LOs distriktskontor i Molde:

Johnny Røed.

LOs distriktskontor for Oslo og Akershus:

Yngve Hågensen.

LOs distriktskontor i Porsgrunn:

Harald E. Olsen og Gerhard Lunde Larsen.

LOs distriktskontor i Sarpsborg:

Rolf-Thore Hildebrandt.

LOs distriktskontor i Stavanger:

Arne Li og Kjell Arvid Svendsen.

LOs distriktskontor i Tromsø:

Rolf Nilssen.

LOs distriktskontor i Trondheim:

Rikhard Haugen og Ulf Guttormsen.

LOs administrasjon:

Egil Ahlsen, Gunnar Andersen, Tor Andersen, Per Brannsten, Arthur Bruflat, Karl Nandru Dahl, Svein Fjæstad, Øistein Gulbrandsen, Steinar Halvorsen, Harry O. Hansen, Per Haraldsson, Gudmund Harlem, Thorleif Holth, Bjørn Kolby, Ragnar Røberg Larsen, Kjell Lien, Erik Nilsen, Mirjam Nordahl, Susi Ochsenbein, Evy Buverud Pedersen, Børre Pettersen, Knut Ribbu, Jon Rikvold, Rutner Rønnestad, Odd Harald Røst, Kaare Sandegren, Arne G. Strangel, Olaf Sunde, Kjell Arne Sveum, Kai Aagaard og Kjell Terkelsen.

Samarbeidskomitéen DNA—LO:

Odvar Nordli, Reiulf Steen, Gro Harlem Brundtland og Ivar Leveraas.

Statstjenestemannskartellet:

Albert Uglem.

Fagorganisasjonens Funksjonærgruppe:

Heidi Svendsen.

FORBUNDSREPRESENTANTER SOM MØTER MED

TALE- OG FORSLAGSRETT:

Beklefningsarbeiderforbundet:

Willy Elvann.

Petrokjemisk Forening — Rafnes:

Reidar Finnmark.

Referent: Berit Henriksen.

